

У. МОЛОДІ НАУКОВЦІ

УДК 338.48:656.2(4-672)(045)

DOI: <http://doi.org/10.17721/1728-2721.2024.88-89.6>

Олександр ТЕПЛЮК, асп.
ORCID ID: 0009-0007-8170-5756
e-mail: Otepliuk0@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЛОГІСТИКИ ПАЛАЦОВО-ЗАМКОВОГО ТУРИЗМУ

Палацово-замковий туризм – один із різновидів туризму, що швидко набуває популярності у світі та в Україні зокрема. Цей вид культурного туризму спрямований на відвідування й вивчення пам'яток історії та архітектури, таких як палаци, замки, фортеці, монастирі та інші об'єкти, які мають велику історичну, культурну й архітектурну цінність. Він дозволяє відвідувачам побачити унікальні архітектурні споруди, дізнатися більше про історію та культуру країни, регіону або міста, в якому вони перебувають. Крім того, палацово-замковий туризм сприяє розвитку місцевої економіки та підтримці культурної спадщини.

Ця стаття присвячена дослідженню теоретико-методологічних засад логістики в палацово-замковому туризмі. У ній було проаналізовано особливості логістичних процесів у сфері культурної спадщини, визначено важливість удосконалення логістики для покращення обслуговування туристів й оптимізації управління туристичними потоками. Також розглянуто питання збереження історичної цінності об'єктів, управління потоками туристів, використання інформаційних технологій у логістиці та інші аспекти, що впливають на розвиток палацово-замкового туризму. Робота містить аналіз сучасних тенденцій у галузі, висвітлює виклики та перешкоди у введенні логістики в даній сфері та вказує на перспективи подальших розвідок. Висновки можуть бути корисними для учасників туристичної галузі, дослідників й урядових структур, які займаються розвитком культурної спадщини.

Обрана тема має велику актуальність у сучасному світі. Зростаючий інтерес до культурної спадщини, у тому числі палаців і замків, відкриває нові можливості для туристичної галузі. Розвиток логістики в цьому контексті стає важливим чинником для покращення обслуговування туристів та оптимізації управління туристичними потоками. Дослідження цієї теми може сприяти розвитку ефективних стратегій управління туристичними маршрутами, збереженню історичної цінності об'єктів культурної спадщини й забезпеченню сталого розвитку палацово-замкового туризму.

Ключові слова: Логістика; палацово-замковий туризм; культурна спадщина; туристичні потоки; інформаційні технології; управління логістичними процесами.

Вступ

Актуальність обраної теми є важливою з кількох причин. Передусім, палацово-замковий туризм набуває все більшої популярності в усьому світі, пропонуючи унікальні культурні й історичні враження. Вивчення теоретико-методологічних аспектів логістики в цьому сегменті туризму може сприяти покращенню обслуговування туристів, оптимізації використання ресурсів та інфраструктури об'єктів культурної спадщини. Дослідження цієї теми також має практичне значення, оскільки впровадження сучасних логістичних підходів може сприяти збільшенню прибутковості для місцевих урядів і підприємств туристичної галузі, а також підвищенню конкурентоспроможності об'єктів палацово-замкового туризму на міжнародному ринку та привертанню більших інвестицій. З наукової позиції, розвідка теоретико-методологічних засад логістики в цьому виді туризму є важливою, оскільки вона дозволяє розширити наші знання про особливості цього сегменту та сприяє вдосконаленню логістичних підходів у галузі культурно-історичного туризму.

Метою дослідження є розкриття теоретико-методологічних засад логістики в палацово-замковому туризмі задля вдосконалення управління логістичними процесами у цій галузі. Для досягнення цього ставляться такі завдання:

- Проаналізувати особливості палацово-замкового туризму та його логістичних аспектів.
- Вивчити сучасні теоретичні й методологічні елементи логістики туризму та їхнє застосування у палацово-замковому туризмі.
- Розглянути найефективніші стратегії управління логістичними процесами (туристопотоками) у палацово-замковому туризмі.

- Дослідити практичний досвід застосування логістичних підходів для оптимізації цього сегменту туризму.
- Розробити рекомендації щодо оптимізації логістичних процесів у палацово-замковому туризмі для підвищення його конкурентоспроможності та привабливості для туристів.

Огляд літератури. Теоретичні та методологічні основи логістики в туризмі розглядали цілий ряд науковців, серед яких Р. Б. Кожухівська, В. В. Волинець, І. Г. Смирнов, Т. В. Марусей, Г. М. Тарасюк, Л. П. Середницька та ін. Проблеми розвитку палацово-замкового туризму в Україні та світі останніми роками лежать у центрі уваги вчених-туризмознавців. Їх висвітлювали у своїх працях такі дослідники, як В. Азар, М. Волошин, В. Кицяк, Ю. Лебединська, О. Любіцева, М. Рутинський та ін. Наприкінці листопада 2023 р. на базі кафедри країнознавства та туризму Київського національного університету імені Тараса Шевченка відбулась міжнародна науково-практична конференція "Замки та палаци в туризмі", на якій було обговорено сучасний стан різних аспектів палацово-замкового туризму.

Рівень вивчення питання теоретико-методологічних засад логістики палацово-замкового туризму в Україні можна вважати доволі низьким порівняно з іншими країнами. Українські дослідники і практики туризму лише починають звертати увагу на цю тему й розробляти власні підходи та методики управління логістикою в галузі палацово-замкового туризму. Проте останні дослідження та публікації свідчать про зростаючий інтерес до цієї проблематики серед учених і практиків, що може сприяти подальшому розвитку й поглибленню вивчення цієї теми в Україні. Тому зважаючи на те, що питання теоретичних і методологічних засад логістики в туризмі,

зокрема в палацово-замковому, ще мало досліджене, ця стаття матиме непересічну наукову цінність.

Методика дослідження містить аналіз літератури, визначення основних понять у логістиці туризму, розгляд потреб та особливостей палацово-замкового туризму, вивчення сучасних методик у логістиці, розробку стратегій управління логістичними процесами, проведення емпіричної розвідки, аналіз результатів і розробку рекомендацій, що дозволить удосконалити управління логістичними процесами (потоками) у палацово-замковому туризмі.

Результати

Палацово-замковий туризм є особливим видом туризму, який привертає увагу туристів своєю унікальністю та історичним значенням. Основною особливістю цього виду туризму є відвідування культурно-історичних об'єктів, таких як палаци, замки, фортеці та інші архітектурні пам'ятки, що мають велике історичне, культурне й архітектурне значення. Ці об'єкти часто є важливими символами країни або регіону і приваблюють туристів із усього світу (Рутинський, 2007).

Логістичні аспекти палацово-замкового туризму визначаються його особливостями. Однією із ключових логістичних потреб є забезпечення комфортного пересування й відвідування туристів на території об'єктів культурної спадщини. Це містить організацію транспортування до об'єктів, створення зручних маршрутів екскурсій, а також забезпечення необхідної інформації для туристів про об'єкти відвідування.

Крім того, важливою логістичною потребою є організація харчування та проживання для туристів, які відвідують палацово-замкові об'єкти. Логістичне забезпечення якісного харчування, відпочинку й розваг є важливим аспектом задоволення від подорожі та може значно впливати на загальне враження туристів від мандрівки.

Також слід враховувати потребу в організації безпеки та контролю за туристами на території об'єктів культурної спадщини. Гарантування безпеки та запобігання нещасним випадкам є важливим завданням для логістичних служб палацово-замкового туризму.

Логістика в палацово-замковому туризмі відіграє важливу роль у забезпеченні якісного обслуговування туристів та оптимізації управління логістичними процесами на об'єктах культурної спадщини. Основна мета логістики у цьому виді туризму полягає в забезпеченні доступності й комфорту для відвідувачів, а також у збереженні історичних об'єктів і культурної спадщини (Василенко та ін., 2019).

У контексті палацово-замкового туризму логістика стає ключовим елементом успішного функціонування та розвитку туристичної індустрії. Однією з основних особливостей логістики у цьому виді туризму є потреба у глибокому розумінні історичного й культурного контексту об'єктів відвідування. Відсутність цього розуміння може призвести до неадекватної організації туристичних маршрутів, несвоєчасної підготовки до екскурсій і надання послуг низької якості. Планування маршрутів та екскурсій у палацово-замковому туризмі вимагає врахування не лише логістичних площин, але й вивчення історичних фактів, культурних і мистецьких особливостей кожного об'єкта. Це передбачає співпрацю з істориками, археологами й кураторами для забезпечення правильного контексту та якісної екскурсійної інформації для відвідувачів (Білецька, 2011).

Логістична організація харчування й розваг у палацово-замковому туризмі також має свої особливості. Важливо забезпечити доступ до автентичних страв і напоїв, які відображають місцеву культуру та традиції. Розваги

повинні бути відповідними до атмосфери й історичного контексту місця, щоб зберегти цілісність і автентичність враження від відвідування.

Забезпечення безпеки та комфорту відвідувачів є однією з найважливіших функцій логістики в палацово-замковому туризмі. Це містить організацію безпечного пересування по території, контроль за кількістю туристів у групах і забезпечення медичної допомоги в разі потреби.

До того ж, логістика в палацово-замковому туризмі вимагає врахування особливостей культурно-історичного середовища, зокрема необхідності збереження цінностей та унікальних артефактів. Отже, важливим аспектом логістики у цьому виді туризму є збалансованість між туристичними потоками й необхідністю збереження культурної спадщини (Пікулик, 2014).

Методологічні підходи до організації логістики в палацово-замковому туризмі базуються на вивченні й аналізі існуючих методик і моделей логістики, а також урахування специфіки цього виду туризму. Основні методологічні підходи містять такі критерії: інтегрований, клієнтоорієнтований, стратегічне планування й використання сучасних технологій (Осіпчук, 2021).

Інтегрований підхід забезпечує взаємодію між усіма ланками логістичного ланцюга, включаючи транспортні послуги, розваги, харчування та інші аспекти обслуговування туристів. Цей підхід сприяє підвищенню ефективності та якості обслуговування. Клієнтоорієнтований підхід ураховує потреби й побажання туристів при плануванні та організації логістичних процесів. Це охоплює забезпечення комфорту, безпеки й задоволення від відвідування палацово-замкових об'єктів. Стратегічне планування полягає в розробці довгострокових стратегій розвитку логістичної інфраструктури та послуг для підвищення конкурентоспроможності об'єктів палацово-замкового туризму. Використання сучасних технологій зводиться до застосування інформаційних інновацій для автоматизації логістичних процесів, відстеження й контролю за рухом туристів, а також для підвищення рівня сервісу.

Аналіз існуючих методик і моделей логістики в палацово-замковому туризмі дозволяє визначити найефективніші підходи до організації логістичних процесів. Серед них можуть бути моделі управління запасами, моделі транспортування та маршрутизації, а також моделі планування й контролю логістичних потоків. Крім того, важливо враховувати індивідуальні особливості кожного палацово-замкового об'єкта та його історичне й культурне значення при виборі методів логістики (Круш, & Мегедь, 2018).

Визначення оптимальних стратегій для забезпечення логістичних процесів у палацово-замковому туризмі базується на комплексному аналізі потреб і логістичних особливостей цього виду туризму. Однією із ключових стратегій є розвиток інтегрованої логістичної системи, яка об'єднує всі аспекти обслуговування туристів на об'єктах культурної спадщини. Це передбачає створення єдиного механізму планування, координації та контролю за логістичними процесами для забезпечення їхньої ефективності та якості.

Ще однією важливою стратегією є використання інформаційних технологій для оптимізації логістичних процесів. Це містить впровадження систем автоматизації управління запасами, відслідкування маршрутів і контролю за рухом туристів, а також електронних систем бронювання та обліку послуг. Використання сучасних технологій дозволяє підвищити ефективність логістичних

процесів і покращити задоволення від відвідування палацово-замкових об'єктів (Марусей, 2022).

Також важливою стратегією є розвиток партнерських відносин з місцевими громадами та бізнесом для забезпечення необхідної логістичної інфраструктури. Це може включати укладання угод з місцевими перевізниками для організації транспортування туристів, співпрацю з місцевими ресторанами й готелями для забезпечення харчування та проживання, а також співпрацю з місцевими майстрами й ремісниками для організації майстер-класів та екскурсій.

Оптимальні стратегії для забезпечення логістичних процесів у палацово-замковому туризмі мають бути спрямовані на забезпечення високої якості обслуговування й комфорту для туристів, а також на збереження історичної та культурної цінності об'єктів культурної спадщини.

Практична реалізація теоретичних і методологічних засад логістики в палацово-замковому туризмі може бути ілюстрована прикладами успішної практики, що показують ефективність впровадження логістичних стратегій у роботу об'єктів культурної спадщини.

Один із прикладів успішної практики – впровадження інформаційних технологій для покращення логістичних процесів на пам'ятках культурної спадщини. Приміром, деякі замки й палаци використовують спеціальні мобільні додатки для відвідувачів, які дозволяють відслідковувати маршрути екскурсій, отримувати цікаву інформацію про історію об'єкта та зручно планувати свій візит. Це підвищує якість обслуговування й комфорт для туристів.

Ще одним прикладом є впровадження інноваційних підходів у безпеку та контроль за туристами на об'єктах культурної спадщини. Деякі замки й палаци використовують системи відеоспостереження та електронні системи контролю доступу, що дозволяє забезпечити безпеку та покращити контроль за рухом туристів на території об'єкта.

Також важливою практикою є розвиток партнерських відносин з місцевими підприємствами для забезпечення логістичної інфраструктури. Наприклад, співпраця з місцевими перевізниками для організації транспортування туристів або з місцевими ресторанами для надання харчування може значно підвищити якість обслуговування та стимулювати розвиток місцевого бізнесу.

Такі приклади показують, що впровадження теоретичних і методологічних засад логістики в палацово-замковому туризмі може сприяти покращенню якості обслуговування та збільшенню конкурентоспроможності об'єктів культурної спадщини.

Упровадження логістики в управління й оптимізацію палацово-замкового туризму може стикатися з рядом викликів і перешкод, які ускладнюють його ефективність. Деякі з найпоширеніших містять:

- **Збереження історичної цінності.** При впровадженні логістики необхідно забезпечити збереження історичної цінності палаців і замків. Це може бути складно внаслідок необхідності введення нових технологій та інфраструктури, які можуть вплинути на автентичність і стан історичних споруд

- **Забезпечення безпеки й комфорту туристів.** Підвищення безпеки та комфорту туристів може вимагати значних інвестицій у сучасні системи безпеки та інфраструктуру, що може бути важким для деяких пам'яток культурної спадщини.

- **Управління потоками туристів.** Ефективне управління потоками туристів вимагає розроблення ефек-

тивних систем маршрутизації та розподілу, що може бути складним у великих палацових і замкових комплексах.

- **Сезонність і нерівномірність навантаження.** Палацово-замковий туризм часто підлягає сезонним і нерівномірним навантаженням, що може створювати виклики у плануванні й управлінні логістичними процесами.

- **Соціокультурні аспекти.** Упровадження логістики може вимагати врахування таких соціокультурних аспектів, як взаємодія з місцевими громадами та збереження традицій і місцевої культури.

Врахування цих викликів і перешкод та розробка стратегій для їхнього подолання є важливими для успішного впровадження логістики в палацово-замковому туризмі.

Дискусія і висновки

У результаті дослідження теоретико-методологічних засад логістики палацово-замкового туризму можна дійти висновку, що логістика в цій галузі відіграє ключову роль у забезпеченні комфорту й безпеки туристів, оптимізації логістичних процесів й ефективного управління туристичними потоками. Важливо враховувати всі аспекти ланцюга постачання й обслуговування туристів, а також забезпечити взаємодію між усіма учасниками туристичного процесу. Використання сучасних інформаційних технологій є важливим для підвищення ефективності логістичних процесів і покращення обслуговування туристів. Однак у впровадженні логістики виникають такі виклики, як збереження історичної цінності об'єктів, управління потоками туристів і забезпечення безпеки відвідувачів. Для подальшого розвитку галузі важливо вивчати більш деталізовані стратегії управління логістичними процесами, вплив логістики на збереження історичної цінності об'єктів та аналіз соціокультурних аспектів логістики. Отже, дослідження цієї проблематики є актуальним та може сприяти покращенню якості обслуговування та збільшенню конкурентоспроможності туристичних об'єктів культурної спадщини.

Список використаних джерел

- Білецька, І. М. (2011). Сучасний стан та перспективи розвитку замкового туризму в Україні. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури*, 31, 1–9.
- Василенко, А., Василенко, В., Діхтяренко, О., & Перепелиця, А. (2019). Стан та перспективи замково-палацового комплексу України в туризмі. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія "Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм"*, 9, 173–178.
- Круш, П. В., & Мереда, Ю. В. (2018). Сучасні інноваційні технології в логістичній діяльності. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*, 2(13), 103–106.
- Марусей, Т. (2022). Логістичні інновації в туристичній галузі. *Економіка та суспільство*, 41, 266–272.
- Осіпчук, А. С. (2021). Логістичний підхід як засіб сталого розвитку туристичної сфери. У А. С. Осіпчук (Ред.), *Теоретичні і прикладні напрями розвитку туризму та рекреації в регіонах України* (с. 396–402). Середняк Т. К.
- Пікулик, О. Б. (2014). Логістичний підхід в організації туристичної діяльності. У В. Й. Лажник (Ред.). *Актуальні проблеми країнознавчої науки* (с. 46–48). Вежа-Друк.
- Рутинський, М. Й. (2007). *Замковий туризм в Україні*. Центр учбової літератури.
- Смирнов, І. Г. (2009). *Логістика туризму*. Знання.
- Теплюк, О., & Смирнов, І. (2023). Сучасний стан та ресурсна база для розвитку замкового туризму в Республіці Молдова. У І. Винниченко (Ред.), *Замки та палаци в туризмі* (с. 101–105). Геопринт.
- Тертична, Ю. В. (2010). Замковий туризм в Україні. *Географія та туризм*, 3, 91–97.
- Тюріна, Н. М., Гой, І. В., & Бабій, І. В. (2015). *Логістика*. Центр учбової літератури.
- Шикеринець, В. В. (2012). Перспективи розвитку замкового туризму в Україні. *Держава та регіони. Серія Державне управління*, 3(39), 92–96.

References

- Biletska, I. M. (2011). The current state and prospects for the development of castle tourism in Ukraine. *Problems of increasing infrastructure efficiency*, 31, 1–9 [in Ukrainian].

Krush, P. V., & Meged, Yu. V. (2018). Modern innovative technologies in logistics activities. *Eastern Europe: Economics, Business and Management*, 2(13), 103–106 [in Ukrainian].

Marusei, T. (2022). Logistic innovations in the tourism industry. *Economy and Society*, 41, 266–272 [in Ukrainian].

Osipchuk, A. S. (2021). Logistical approach as a means of sustainable development of the tourism sector. In A. S. Osipchuk. *Theoretical and applied directions of development of tourism and recreation in the regions of Ukraine* (pp. 396–402), Serednyak T. K. [in Ukrainian].

Pikulyk, O. B. (2014). Logistical approach in the organization of tourist activities. In V. Y. Lazhnik (Ed.). *Actual problems of country studies: materials of the international scientific and practical conference*. (pp.46-48). Tower-Druk [in Ukrainian].

Rutynskiy, M. Y. (2007). *Castle tourism in Ukraine. Center of educational literature* [in Ukrainian].

Shykerynets, V. V. (2012). Prospects for the development of castle tourism in Ukraine. *State and regions. Public administration series*, 3(39), 92–96 [in Ukrainian].

Smyrnov, I. G. (2009). *Tourism logistics. Education manual Knowledge* [in Ukrainian].

Tepluk, O., & Smyrnov, I. (2023) Current state and resource base for the development of castle tourism in the Republic of Moldova. In I. Vynnychenko (Ed.), *Castles and palaces in tourism* (pp. 101–105), Geoprint [in Ukrainian].

Tertychna, Yu. V. (2010). Castle tourism in Ukraine. *Geography and Tourism*, 3, 91–97 [in Ukrainian].

Tyurina, N. M., Goy, I. V., & Babii, I. V. (2015). *Logistics*. Center of educational literature [in Ukrainian].

Vasylenko, A., Vasylenko, V., Dikhtyarenko, O., & Perepelitsa, A. (2019). State and prospects of the castle-palace complex of Ukraine in tourism. *Herald of V. N. Karazin KhNU. Series "International relations. Economy. Local studies"*. *Tourism*, 9, 173–178 [in Ukrainian].

Отримано редакцією журналу / Received: 04.04.24

Прорецензовано / Revised: 15.05.24

Схвалено до друку / Accepted: 25.05.24

Oleksandr TEPLIUK, PhD Student

ORCID ID: 0009-0007-8170-5756

e-mail: otepluk0@gmail.com

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF THE LOGISTICS OF PALACE AND CASTLE TOURISM

Palace and castle tourism is a kind of tourism that is rapidly gaining popularity in the world, particularly in Ukraine. This kind of cultural tourism is focused on visiting and studying historical and architectural monuments, such as palaces, castles, fortresses, monasteries and other objects of great historical, cultural and architectural value. It helps visitors to see unique historical objects, find out more about history and culture of the country, region or city where they are situated on. Moreover, palace and castle tourism boosts the localeconomy and cultural heritage..

This article is aimed at the study of the theoretical and methodological basics of logistics in the palace and castle tourism. In this article the peculiarities of the logistical processes in the area of cultural heritage are analyzed, the importance of the implementation of logistics for the better tourist service and improving of the tourist flow management is set. Also, the issues of the preservation of Historical value of the objects, tourist flow management, using the IT in logistics and other aspects affecting the development of the palace and castle tourism are considered in this article. This work includes the analysis of the current trends in the tourist area, highlights challenges and obstacles in the implementation of logistics and shows the perspectives for future research. The research findings can be valuable for the members of the tourism industry, researchers and government structures that are involved in the development of the cultural heritage.

The chosen topic has a high relevance in the modern world. The growing attention to the cultural heritage including palaces and castles provides new possibilities for the tourism industry. The development of logistics in this context becomes an important factor of the better tourist service and the improvement of the tourist flow management. The research of this topic boosts the development of the tourist routes management, the preservation of objects of cultural and historical value and provision of the stable development to the palace and castle tourism.

K e y w o r d s : *logistics; palace and castle tourism; cultural heritage; tourist flow; IT; management of logistical processes.*

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The authors declare no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.